

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ**

Інститут економіки та менеджменту

Кафедра фінансів

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ІЕМ

_____ проф. Дзьоба О.Г.
« ____ » _____ 2020 р.

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ
(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА

Перший (бакалаврський) рівень
(рівень вищої освіти)

галузь знань

07 Управління та адміністрування
(шифр і назва)

спеціальність

072 Фінанси, банківська справа та страхування
(шифр і назва)

спеціалізація

(назва)

вид дисципліни

вибіркова
обов'язкова /вибіркова

Івано-Франківськ-2020

Робоча програма дисципліни «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання» для студентів, що навчаються за освітньо-професійною програмою на здобуття ступеня бакалавр за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування».

Розробник:

доцент кафедри фінансів, к.е.н. _____ Данилюк-Черних І.М.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри фінансів
Протокол від «13» лютого 2020 року № 11

Гарант освітньої програми _____ доц. Тришак Л.С.

Завідувач кафедри фінансів _____ проф. Фадєєва І.Г.

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ресурс годин на вивчення дисципліни «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання» згідно з чинним РНП, розподіл по семестрах і видах навчальної роботи для різних форм навчання характеризує таблиця 1.

Таблиця 1 – Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни

Найменування показників	Всього		Розподіл по семестрах			
			Семестр __8__		Семестр _____	
	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)
Кількість кредитів ECTS	5	5	5	5		
Кількість модулів	2	2	2	2		
Загальний обсяг часу, год	150	150	150	150		
Аудиторні заняття, год, у т.ч.:	72	16	72	16		
лекційні заняття	36	8	36	8		
семінарські заняття	-	-	-	-		
практичні заняття	36	8	36	8		
лабораторні заняття	-	-	-	-		
Самостійна робота, год, у т.ч.	78	134	78	134		
виконання індивідуального завдання	-	-	-	-		
виконання розрахункових робіт	-	-	-	-		
опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	22	34	22	34		
опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	20	40	20	40		
підготовка до практичних занять та контрольних заходів	26	40	26	40		
підготовка звітів з лабораторних робіт	-	-	-	-		
підготовка до екзамену	10	20	10	20		
Форма семестрового контролю	Екзамен		Екзамен			

2 МЕТА ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Головною метою вивчення дисципліни «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання» є формування у студентів системи знань щодо базових понять в технології організації фінансової діяльності підприємств реального сектора економіки, фінансових установ, органів влади та установ створених ними і громадських організацій, які виконують суспільно корисну діяльність.

Мета вивчення дисципліни – ознайомити студентів із особливостями становлення та сучасного стану організації фінансової діяльності підприємств реального сектору економіки і сфери надання суспільних послуг, а також вироблення у студентів практичних навиків в оволодінні фінансовими розрахунками, що стосуються управління капіталом підприємств, господарських товариств та їх об'єднань.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен демонструвати такі **результати навчання** через знання, уміння та навички:

- засвоїти зміст та основні напрямки фінансової діяльності суб'єктів господарювання, способи і методи забезпечення їх ліквідності та фінансової рівноваги ;
- застосовувати методи формування власного та позичкового капіталу суб'єктів господарювання реального сектору економіки;
- використовувати на практиці економічної доктрини самофінансування, методів і форм фінансового контролю;
- впроваджувати у фінансову практику підприємств бюджетування;
- розуміти особливості організації фінансової діяльності фінансових установ;
- набути навичок управління фінансовою діяльністю акціонерних товариств, приватних підприємств, державних установ та організацій;
- засвоїти основні засади організації фінансової діяльності громадських та інших організацій, що виконують суспільно корисну діяльність.
- використовувати звітність як інструмент фінансового аналізу й управління фінансами підприємства;
- обґрунтовувати та надавати економічну інтерпретацію фінансових результатів діяльності підприємств.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів **компетентностей, передбачених відповідним стандартом вищої освіти України:**

загальних:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

спеціальних (фахових, предметних):

- здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування);
- здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку;
- здатність складати та аналізувати фінансову звітність;
- здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Результати навчання дисципліни деталізують такі **програмні результати навчання, передбачені відповідним стандартом вищої освіти України:**

- володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування);
- розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування;
- формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію;
- ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем;
- вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

3 ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

3.1 Тематичний план лекційних занять

Тематичний план лекційних занять дисципліни характеризує таблиця 2.

Таблиця 2 – Тематичний план лекційних занять

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
М 1	Основи фінансової діяльності суб'єктів господарювання	16	4		
ЗМ1	Основні завдання фінансової діяльності суб'єктів господарювання	2			
	Організація фінансової діяльності підприємств. Форми фінансування підприємств. Критерії прийняття фінансових рішень			1,3,7,9, 11	
ЗМ2	Особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм	4			
	Особливості фінансової діяльності приватних підприємств, державних і казенних підприємств, господарських товариств, іноземних підприємств та кооперативів. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання без створення юридичної особи.			1,4,7,9, 10,11, 20	
ЗМ3	Формування власного капіталу підприємств	4			
	Суть і види власного капіталу підприємств. Корпоративні права, номінальна та ринкова вартість корпоративних прав. Збільшення статутного капіталу підприємства: цілі та джерела. Зменшення статутного капіталу підприємства: методи та порядок проведення.			1,3,7,9, 10,11,	
ЗМ4	Внутрішні джерела фінансування підприємств	4			

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
	Класифікація внутрішніх джерел фінансування. Значення та види самофінансування. Розподіл і використання прибутку суб'єкта господарювання. Тезаврація прибутку. Грошові потоки підприємств. Чистий грошовий потік.			3,4,7,9,10,11	
ЗМ5	Дивідендна політика підприємства	2			
	Сутність дивідендної політики підприємства. Порядок нарахування дивідендів. Форми виплати дивідендів. Інструменти дивідендної політики. Методи нарахування дивідендів. Оподаткування дивідендів			3,4,7,9,10,11,24,28	
М 2	Фінансування підприємств за рахунок позикового капіталу	20	4		
ЗМ6	Теоретичні засади формування позикового капіталу	4			
	Методика формування позикового капіталу. Моніторинг платоспроможності підприємства. Комерційні кредити. Облігаційні позики. Емісія і погашення облігацій. Конвертовані облігації. Факторинг.			3,4,7,9,10,11,16	
ЗМ 7	Оптимізація структури капіталу та його вартість	4			
	Формування структури капіталу. Фінансовий леверидж. Ефект фінансового важеля. Визначення вартості капіталу суб'єкта господарювання.			3,4,7,9,10,11,16	
ЗМ8	Фінансові аспекти реорганізації підприємств	2			
	Економічний зміст реструктуризації підприємства. Загальні передумови та етапи реорганізації. Види фінансової реорганізації. Характеристика передавальних та розподільних балансів реорганізованих підприємств.			3,4,7,9,10,11	
ЗМ9	Фінансове планування на підприємстві	4			
	Поточне фінансове планування. Оперативне фінансове планування. Довгострокове фінансове планування. Ефективність системи бюджетування в управлінні фінансами. Принципи та способи бюджетування. Система бюджетів на підприємстві.			3,4,7,9,10,11	
ЗМ10	Фінансовий контролінг	2			
	Сутність, необхідність, основні завдання та функції фінансового контролінгу. Стратегічний та оперативний фінансовий контролінг. Основні методи контролінгу.			3,4,7,9,10,11,29	

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
ЗМ11	Фінансове оздоровлення підприємства	4			
	Фактори виникнення та діагностування кризового стану підприємства. Ліквідація підприємства процедурою банкрутства. Фінансова санація підприємства. Джерела фінансування санаційних заходів			3,4,7, 9,10,11	

Всього: М1 – змістових модулів – 5, М2 – змістових модулів – 6

3.2 Теми практичних занять

Теми практичних занять дисципліни «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання» наведено у таблиці 3.

Таблиця 3 – Теми практичних занять

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем практичних занять	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	Порядковий номер	розділ, підрозділ
М 1	Теоретичні та методичні засади фінансово-кредитних відносин підприємств	18	4		
ЗМ 1	Основні завдання фінансової діяльності суб'єктів господарювання	2			
	Основи організації фінансової діяльності суб'єктів господарювання. Форми фінансування бізнесу та критерії прийняття фінансових рішень			4,7,9, 10,11	
ЗМ 2	Особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм	4			
	Фінансова діяльність господарських товариств. Особливості фінансової діяльності приватних підприємств. Специфіка фінансової діяльності суб'єктів господарювання без створення юридичної особи			4,7,9, 10,11	
ЗМ 3	Формування власного капіталу підприємств	4			
	Балансовий та ринковий курс акцій. Збільшення статутного капіталу за рахунок коштів інвесторів. Розрахунок емісійного доходу. Збільшення статутного фонду за рахунок коштів підприємства. Облігації конверсійної позики			4,7,9, 10,11	

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем практичних занять	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	Порядковий номер	розділ, підрозділ
ЗМ 4	Внутрішні джерела фінансування підприємств	4			
	Поняття самофінансування і характеристика його видів. Тезаврація прибутку. Вхідні і вихідні грошові потоки. Розрахунок чистого грошового потоку.			4,7,9, 10,11	
ЗМ 5	Дивідендна політика підприємства	4			
	Інструменти дивідендної політики. Нарахування дивідендів. Особливості оподаткування дивідендів для фізичних та юридичних осіб.			4,7,9, 10,11	
М 2	Фінансування підприємств за рахунок позикового капіталу	18	4		
ЗМ 6	Теоретичні засади формування позикового капіталу	4			
	Визначення кредитоспроможності підприємства. Номінальна та реальна вартість облігації. Поточна та купонна дохідність облігацій Облігації «Зеробонд»			4,7,9, 10,11	
ЗМ 7	Оптимізація структури капіталу та його вартість	4			
	Розрахунок ефекту фінансового левериджу. Визначення середньозваженої вартості капіталу суб'єкта господарювання.			3,4,7, 9,10, 11,16	
ЗМ 8	Фінансові аспекти реорганізації підприємств	2			
	Специфіка укрупнення, подрібнення та перетворення підприємства. Передавальний та роздільний баланси реорганізованих підприємств.			4,7,9, 10,11	
ЗМ 9	Фінансовий контролінг	2			
	Аналіз точки беззбитковості, вартісний аналіз, ABC-аналіз			4,7,9, 10,11	
ЗМ 10	Фінансове планування на підприємстві	4			
	Система бюджетів підприємства. Бюджет збуту, виробничих запасів, виробництва, собівартості реалізованої продукції.			4,7,9, 10,11	
ЗМ11	Фінансове оздоровлення підприємства	2			
	План санації. Санація балансу. Санаційний прибуток			4,7,9, 10,11	

3.3 Завдання для самостійної роботи студента

Перелік матеріалу, який виноситься на самостійне вивчення, наведено у таблиці 4.

Таблиця 4 – Матеріал, що виноситься на самостійне вивчення

Шифри	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), питання, що виноситься на самостійне вивчення	Обсяг годин	Література	
			порядковий номер	розділ, підрозділ
М 1	Теоретичні та методичні засади фінансово-кредитних відносин підприємств	10		
ЗМ 1	Основні завдання фінансової діяльності суб'єктів господарювання	2		
	Світові тенденції у галузі фінансування суб'єктів господарювання		1,3,7,9,12,24	
ЗМ 2	Особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм	2		
	Концепція максимізації вартості капіталу власників		3,7,9,10,11,20	
ЗМ 3	Формування власного капіталу підприємств	2		
	Умови та механізм емісії, розміщення та обслуговування акцій		1,3,7,9,10,12,23,24	
ЗМ 4	Внутрішні джерела фінансування підприємств	2		
	Приховане самофінансування		1,2,7,9,11,13,16	
ЗМ 5	Дивідендна політика підприємства	2		
	Обґрунтування рішень, що приймаються при формуванні дивідендної політики		1,2,7,9,11,13,21,24	
М 2	Механізм фінансування та забезпечення стійкого фінансового стану підприємств	10		
ЗМ 6	Теоретичні засади формування позикового капіталу	2		
	Державне кредитування суб'єктів господарювання		1,6,7,9,11,12,14	
ЗМ 7	Оптимізація структури капіталу та його вартість	2		
	Методи формування вартості власного капіталу		1,6,7,9,11,12,14	
ЗМ 8	Фінансові аспекти реорганізації підприємств	2		
	Сучасні теорії злиття суб'єктів господарювання		1,6,7,9,11,12,20,22	

Шифри	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), питання, що виноситься на самостійне вивчення	Обсяг годин	Література	
			порядковий номер	розділ, підрозділ
ЗМ 9	Фінансовий контролінг	2		
	Функціонально-вартісний аналіз як метод контролінгу		3,7,9,11,16,17	
ЗМ 10	Фінансове планування на підприємстві	2		
	Нуль-базис-бюджетування, кайзен-бюджетування		1,3,7,9,11,17	

3.4 Індивідуальні завдання

Тематика та зміст індивідуальних завдань, що виконуються студентами, визначаються індивідуальним варіантом виконання завдання. Тематика індивідуального проектування сприяє формуванню у студентів компетентностей та результатів навчання, наведених у розділі 2 робочої програми.

Індивідуальні завдання студента як спеціальний розділ входять у методичні вказівки до вивчення дисципліни.

Інші види самостійної роботи та загальний її баланс характеризує таблиця 1.

4 НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

4.1 Основна література

1. Аранчій В. І. Фінансова діяльність підприємств: навч. посіб. / В. І. Аранчій, В. Д. Чумак, О. Ю. Смолянська, Л. В. Черненко. - К.:ВД "Професіонал", 2004. - 240 с.
2. Виноградська А. М. Основи підприємництва: навч. посіб. - 2-ге вид., перероб. і допов. - К.: Кондор, 2008. - 544 с.
3. Зятковський І. В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. / І. В. Зятковський. – Чернівці: КП "Видавництво "Золоті литаври", 2007. – 274 с.
4. Кравчук О. М., Лещук В. П. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 504 с.
5. Омельченко Л. С., Садовнікова О. Ф. «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання»: Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Фінанси». – Маріуполь: ПДТУ, 2006. – 66 с.
6. Спасів Н. Я. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Н. Я. Спасів, Т. М. Оришин. - Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2012. - 293 с.
7. Спасів Н. Я. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навчально-методичний посібник. / Н. Я. Спасів, М. С. Лосева, Н. О. Дітчук, Л. Р. Маринчак. - Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2013. - 150 с.

8. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. - К.: КНЕУ, 2003. - 554 с
9. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. - 2-ге вид., перероб. та допов. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 320 с.
10. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібн. для самостійного вивчення. Авторський колектив під ред. Терещенка О. О. - К.:КНЕУ, 2006.
11. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Навчальний посібник. - / О. В. Кнейслер, О. Р. Квасовський, Н. Я. Спасів, І. С. Гуцал/. — Тернопіль: Вектор. – 2016. – 388 с.

4.2 Додаткова література

12. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент. – К.: Ельга, Ника-Центр, 2004. – 656 с.
13. Воловець Я. В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. - К.: Алерта, 2005.- 199 с.
14. Данилюк М. О., Савич В. І. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 204 с.
15. Любенко Н. М. Фінанси підприємств: Навч. посібник / Н. М. Любенко. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
16. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств: навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2011. - 328 с.
17. Фінансовий менеджмент: Підручник / Керівник кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. - К.: КНЕУ, 2005.– 536 с.
18. Фінанси підприємств: Підручник/ Керівник кол. авт. і наук.ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 6-те вид., перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2007.

4.3 Методичне забезпечення практичних занять

19. Гораль Л. Т., Фадєєва І. Г., Спасів Н. Я., Данилюк-Черних І. М. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: методичні вказівки для практичних занять та самостійної роботи студентів. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2017. – 46 с.

4.4 Нормативно-правові документи

20. Бюджетний кодекс України від 08 липня 2010 р. № 2456-VI
21. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV
22. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI
23. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV
24. Закон України «Про цінні папери і фондовий ринок» від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV
25. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 р. № 514-VI
26. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000 р. № 2121-III
27. Закон України “Про інвестиційну діяльність” від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII

28. Закон України «Про фінансовий лізинг» від 11 грудня 2003 р. № 1381-IV
29. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII
30. Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" від 14 травня 1992 р. № 2343-XII
31. Наказ «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07 лютого 2013 р. № 73

5 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Дається детальна інформація про методи контролю знань студентів на лекціях та практичних заняттях. Зразок схеми нарахування балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни наведено в таблиці 5. За даними таблиці 5 на початку семестру розробляється робочий план дисципліни.

Таблиця 5 – Схема нарахування балів у процесі оцінювання знань студентів з дисципліни

Види робіт, що контролюються	Максимальна кількість балів
Контроль засвоєння теоретичних знань змістових модулів ЗМ1-ЗМ5	15
Контроль засвоєння теоретичних знань змістових модулів ЗМ6-ЗМ10	15
Контроль практичних навиків при виконанні розрахункової роботи	20
Контроль практичних навиків при виконанні двох аудиторних контрольних робіт (2x10)	20
Контроль практичних навиків при самостійному виконанні домашніх робіт, поточне тестування	30
Усього	100

Остаточне оцінювання екзамену з дисципліни проводиться відповідно до вимог чинного Положення «Про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу студентів» відповідно до чинної шкали оцінювання, що наведена нижче.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
67-74	D	
60-66	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

